

Firbladet

Årgang 18 – nr 2 – 2005

ISSN 0804 - 2403

Utgitt av Norsk Botanisk Forening,
Østlandsavdelingen

Innhold:

Redaksjonelt	side 2
NBF – ØLA: Ekskursjonsprogram for 2005	side 3
Sommerekursjon til Telemark	side 5
Helgekurs i kartlegging av rødlistearter	side 6
Referat fra foredrag ved Klaus Høiland:	
«Floraen på Bygdøy»	side 7
Vesla Vetlesen: Hamp og krokkjørvel på Grünerløkka	side 8
Anders Often: Misteltein i Oslo og Akershus	side 9
Bokanmeldelse:	
«Oslo rundt langs vann og vassdrag – økologiske vandringer»	side 13

• **Redaksjonelt**

Hestehov, blåveis, vårpengeurt, hassel, gråor, svartor, løvetann...

Vel, lista er ikke så veldig lang ennå, men det hersker liten tvil om at det går den rette veien.

Østlandsavdelingen har valgt nytt styre, og medlemmene finner du på siste side.

I denne utgaven av Firbladet presenterer vi ekskursjonsprogrammet for 2005 – et meget variert og spennende program (sidene 3–6). Legg også merke til helgekurset i kartlegging av rødlistearter som går av stabelen 23.–24. april med påmelding innen 20. april (side 6).

På side 7 gir vi et referat fra Klaus Høilands lysbildeforedrag 23. februar om floraen på Bygdøy.

Vesla Vetlesen har skrevet bok om floravandringer i hovedstaden. Vi har nylig vært i kontakt med Damm forlag og fått vite at den i skrivende stund er på vei ut til bokhandelen. Vi håper å kunne se nærmere på den i neste nummer av Firbladet. I denne utgaven tar vi med en liten artikkel om funn av krokjørvel og hamp på Grünerløkka – se side 8.

Anders Often har blitt en trofast bidragsyter til bladet, og på sidene 9–13 tar han for seg utbredelsen av misteltein i Oslo-området – en svært beskjedent utbredelse...

Til slutt presenterer vi en ny utgave av boka «Oslo rundt langs vann og vassdrag – økologiske vandringer» som bør kunne være en inspirerende kilde til nye og innholdsrike turer i områdene rundt Oslo by. Se side 13 og 14.

De av oss som pleier å være til stede på medlemsmøtene på Blindern, vil nok savne de deilige kakene som Sonja Eide har medbrakt i en årrekke. Nå flytter hun til Oppland, og vil nok ikke kunne bidra med ferske bakverk heretter. Det vil vi savne! For øvrig holdt Sonja nylig et spennende lysbildeforedrag på Skedsmo bibliotek om våre fylkesblomster. Det ble en hyggelig aften!

Og glem ikke Villblomstenes dag søndag 19. juni! Foreløpig er det ikke så mange turer som er bestemt, men følg med på siden <http://www.toyen.uio.no/botanisk/nbf/villblomstdag/index2005.htm> som oppdateres jevnlig.

Nyt våren!

Ansvarlige redaktører:
Per Madsen – 932 11 946
Dag Viggo Nilsen – 932 43 910
firbladet@floranor.net

• **NBF – ØLA: Ekskursjonsprogram for 2005**

Lørdag 30. april. Vårtur fra Sognsvann til Rikshospitalet. Frammøte på Sognsvann stasjon kl 10.30. Turledere: Tore Berg (tlf. 975 03 649) og Ivar Holtan (ivar.holtan@vegvesen.no, tlf.: 22 10 52 11 (p) / 24 05 80 90 (a)).

Onsdag 25. mai. Til Huk for å se på tørrengvegetasjon. Et spesielt mål vil være å finne igjen vårveronika *Veronica verna* og grådodre *Alyssum alyssoides*. Frammøte på bussholdeplassen på Huk kl 17.00. Turleder: Tore Berg (tlf. 975 03 649).

Lørdag 4. juni. Ildjernet m.m. på utsida av Nesoddtangen. Vi undersøker så mye vi rekker av det lille arkipelet Ildjernet, Kavringen, Sutern og Lindholmen. Frammøte på Flaskebekktjernet holdeplass kl 10.00. (For dere som ikke kommer med bil: Båt fra Aker brygge kl 09.32 er på Nesoddtangen kl 09.55, og buss 631 videre fra Nesoddtangen 09.57 er på Flaskebekktjernet holdeplass kl 10.03). Gangtur herfra over ei lita høgd og ned en bratt sti til sjøen; herfra sveivebåt over til Kavringen – videre bittesmå båtturer rundt i arkipelet med kano eller sveiveflåte. Turleder: Anders Often (anders.often@nina.no, tlf. 64 94 04 32 (p)). – Det blir oppfølgingstur 27.august.

Lørdag 11. og/eller søndag 12. juni. Håøya – ei naturperle i Oslofjorden. Fordi adkomsten kan kreve verdifull tid som burde brukes i felt, legges det opp til overnatting. Frammøtested og -tid er ikke klart, men den mest sannsynlige måten for adkomst til Håøya, er med en av båtene til Oscarsborg Fjordservice, fra Drøbak eller fra Sætre. Vi håper at dere vil kunne finne opplysning om sted og tidspunkt om frammmøte både for denne turen og oppfølgingsturen i august på ØLAs hjemmeside før 1. juni. Ta ellers kontakt med en av turlederne (fortrinnsvis Even i tidsrommet 5.–10. juni): Tore Berg (tlf. 975 03 649) og Even Woldstad Hanssen (even.w.hanssen@online.no, tlf. 22 85 17 67 (Bot. Mus.) / 66 91 74 09 (p) / 992 86 120). – Det blir oppfølgingstur 14. august.

Lørdag 18. juni. Til Hole i Buskerud. Forutsatt oppholdsvarer undersøker vi rasmarkene nord for Krokskogen. (Blir det regn, må vi finne mindre bratte ekskursjonsmål.) Frammøte på busstopp Sundvollen kl 10.00. (Bussrute 171 (TIMEkspressen) fra Oslo Bussterminal kl 09.00 er på Sundvollen E16 (ved bensinstasjonen) kl 10.03.) Herfra kjører vi med privatbiler ca. 2 km. Turleder: Tore Berg (tlf. 22 85 17 48 (Bot.Mus.) eller 975 03 649).

Søndag 19. juni. (Dette er i år **Villblomstens dag**, og denne turen inngår her.) Fellestur med «Maridalens Venner» og «Skiforeningen» for å oppleve skjøtselsbetignet kulturmark i Nordmarka: Blankvannsbråten, Slakteren og Svartor. Frammøte ved Kobberhaughytta kl 12.00. (Adkomst fra Sørkedalen eller Tryvann.) Etter dagens program blir det ekstratur til Lørensetertjern for å forsøke å finne igjen Nordmarkas eneste kjente forekomst av brunskjene *Schoenus ferrugineus* (resultatløs leiting i fjor), og å finne myrkråkefot *Lycopodiella inundata*. Turleder: Tor Øystein Olsen (maridalensvenner@mobilpost.no, tlf. 906 84 145).

Søndag 26. juni. Orkidetur til Slåttemyra, Nittedal, sammen med «Maridalens Venner» og «Nittedal Historielag». Foruten å beskue all blomsterprakten, legges det vekt på å vise fram forskjellen i arter og dominans på skjøttet (slått) og uskjøttet myr, og på myrflate og myrkant. Frammøte der skogsbilvegen kommer inn på myra i nordøst, kl 12.00. (Adkomst fra Movatn stasjon eller Sørli skole (Nittedal). Turleder: Tor Øystein Olsen (maridalensvenner@mobilpost.no, tlf. 906 84 145).

Lørdag 2. juli. Rundt Nøklevann i Østmarka. Hovedmålet med turen blir å se på floraen på de tidligere plassene Sarabråten og Bremsrud øst for Nøklevann. De har fremdeles en rikholdig kulturlandskapsflora med bl.a. flekkgrisorø *Hypochaeris maculata*, solblom *Arnica montana*, marianøkleblom *Primula veris* og grov nattfiol *Platanthera clorantha*, og i ei vegskjæring vokser stavklokke *Campanula cervicaria*. Tidligere er det funnet bakkesøte *Gentianella campestris* og marinøkler *Botrychium* spp. her. Langs vegen før Sarabråten vokser det myskemaure *Galium triflorum*, og blir det tid, stopper vi også på andre interessante lokaliteter. Frammøte ved bommen i østenden av den østre parkeringsplassen ved Ulsrudvann kl 10.00. Vi venter på eventuelle deltakere med T-banen til Ulsrud kl 09.50 (tog 3 til Mortensrud som går fra Jernbanetorget 09.35). Turledere: Bård Bredesen (brbred@online.no, tlf. 22 26 94 98 (p) / 23 42 68 83 (a) og Ivar Holtan (ivar.holtan@vegvesen.no, tlf. 22 10 52 11 (p) / 24 05 80 90 (a)).

Lørdag 6. august (og kanskje søndag 7. august). Tur til Hedmarksvidda og Åstdalen, spesielt for å inventere kalkområder, samt å se på vegetasjonen ved og i noen vann (kasterive kan tas med). Frammøte bak Essonstasjonen ved E6 i Brummunddal kl 10.00. Dersom det er noen som melder sin interesse på forhånd, kan det være mulig å gjøre turen til overnattingstur, med fortsettelse av inventeringen søndag. Meld fra til turleder: Torbjørn Horsberg Kornstad (horskorn@online.no, tlf. 62 35 55 93 (p) / 907 33 123).

Søndag 14. august. Oppfølgingstur (fra 11./12. juni) til Håøya. Frammøte: Se juni-turen! Turledere: Tore Berg og Even Woldstad Hanssen.

Lørdag 20. august. Sørbråta-myra og Dausjøen i Maridalen. Et av målene er å finne flytegro *Lurionium natans* og vasstelg *Dryopteris cristata*. Frammøte på holdeplass «Sandermosveien» kl 11.15. (Buss 51 går kl 10.57 fra Nydalen stasjon; T-banens tog 5 til Storo, fra Jernbanetorget 10.37, er på Nydalen 10.52.) Leder: Tor Øystein Olsen, tlf. 906 84 145 (maridalensvenner@mobilpost.no,).

Lørdag 27. august. Oppfølgingstur (fra 4. juni) til Ildjernet m.m. på utsida av Nesoddtangen. Frammøtested og -tid og adkomst som 4. juni (se ovafor). Turleder: Anders Often.

Søndag 4. september. Bygdøy. Det legges vekt på å undersøke området ved Bestumkilen, og Kongeskogen. Frammøte på Skøyen jernbanestasjon, ved den vestlige utgangen, ved kiosken, kl 10.30. Turleder: Tore Berg (tlf. 975 03 649).

Ruderatturer. Turleder: Tore Berg (tlf. 22 85 17 48 (Bot. Mus.) eller 975 03 649). Turene blir sannsynligvis holdt som vist nedenfor, men dette avhenger av at vi kan komme inn på fabrikkområdet på Hurum på oppsatt dato. Kanskje kan turen til Hurum bli allerede 17. september, slik at Moss eller Fredrikstad besøkes 25. september. Ta derfor kontakt med lederen før 17. september!

Lørdag 17. september og søndag 18. september. Til Moss og Fredrikstad.

Søndag 25. september. Til Hurum.

Ekskursjonskomiteen ønsker alle velkommen på tur!

Sommerekursjon 2005

Da hovedforeningen ikke kommer til å arrangere sommerekursjon i år, men sannsynligvis heller i forbindelse med årsmøtet/landsmøtet i 2006, har ekskursjonskomiteen besluttet å få i stand et arrangement. Etter den vellykkede sommerekursjonen i 2004, men med mange interessante områder vi ikke rakk å besøke, har vi besluttet også nå å legge ekskursjonen til Tinn/Rauland, med Rjukan Fjellstue som overnattingssted og utgangspunkt. Rjukan Fjellstue ligger 850 moh, ved Rv 37, ca. 10 km vest for Rjukan sentrum. Tidspunktet blir som i fjor:

Lørdag 16. juli til lørdag 23. juli. Da er blomstringen på sitt fineste. Der-
som noen av deltakerne ikke ønsker å delta på hele ekskursjonen, er det
mulighet for å være med færre dager. Dette bes opplyst ved påmelding.
«Offisielt» frammøte blir til middag lørdag 16. juli kl 19.00 på Rjukan
Fjellstue, og avreise etter frokost lørdag den 23.

Døgnprisen blir omtrent som i fjor. Da var den 420 kr. pr. døgn (dobbel-
rom – men med muligheter for enkeltrom) for kost og losji (overnatting,
frokost lunsj/matpakke, middag). I tillegg kommer reiseutgifter under
oppholdet (og eventuelt lederutgifter). Vi regner med å forflytte oss med
privatbiler.

Mulige turområder er den sørvendte lia øst for Krossobanen (her går to stier
opp lia), Rjukan Fjellstues nærområde («Sabotørstien»), den gamle vegen
mellom Bergstaul og Frøystaul, Hjordalen, Gausdalen/Bjørndalen (Hjart-
dal), Tinn Austbygd, Øygarden i Rauland, ... Og sjølsagt blir det også i år
lagt stor vekt på å beskue områdets spesielle art, vadderot *Phyteuma*
spicatum; og kanskje finne ny østgrense for dens utbredelse. Ekskursjons-
området dekkes av M711-kartene 1514 I *Frøystaul* (med Rjukan Fjellstue),
1614 IV *Rjukan*, 1514 IV *Møsstrand* og 1514 II *Åmotsdal*.

Påmelding innen søndag 15. mai til Tore Berg, tlf. 22 85 17 48 (Botanisk
Museum) eller (på kveldstid) tlf. 975 03 649, eller til Kåre Homble, tlf. 926
96 375 (eller e-post: k.homble@online.no). De påmeldte får tilsendt
deltakerliste.

Vel møtt til det nordlige Telemarks blomsterprakt!

Helgekurs i kartlegging av rødlistearter

arrangeres på Zoologisk Museum på Tøyen i Oslo 23.–24. april.

Kurset varer fra 10–17 på lørdag og 10–15 på søndag.

Kurset vil ta for seg hvorfor det er viktig å bevare rødlistearter, hva man
gjør for å kartlegge og hvordan man reint praktisk skal utføre kartlegging.

Kurset er åpent for alle i NBF, fortrinnsvis de som er engasjert i flora-
vokteri. Kurset er gratis, inkludert lunsj begge dager.

Påmelding innen 20. april 2005 til SABIMA v/Even W. Hanssen
ewh@sabima.no tlf. 22 85 17 67 mob. 99 25 61 20.

**• Foredrag ved Klaus Høiland:
Floraen på Bygdøy**

Onsdag 23. februar holdt Klaus Høiland et fint foredrag for oss om floraen på Bygdøy. Antall fremmøtte var 21.

Klaus startet med litt historie om Bygdøy, som fra tidlig av hadde navnet Ladegårdsøen. Den svensk-norske kongen, Carl Johan fremmet allerede i 1810 et ønske om at området skulle være en folkepark for det rike borgerskapet i Christiania. Han kjøpte opp store områder til dette formål, og takket være dette, er det store bevarte områder på Bygdøy i dag.

– Nok om historie, sa Klaus, og fortsatte foredraget med å vise bilder fra sitt rikholdige fotoarkiv. Først noen bilder av arter som ikke er sett på Bygdøy på mange år, og han nevnte bl.a. jordbærkløver, tusengyllen, dverggyllen, salturt, sodaurt, tuestarr, langstarr, stor andemat, bittergrønn, m.fl.

Deretter startet han visning av Bygdøys rikholdige artsliste, som vi kan finne i dag, og han valgte å dele dette opp i elementer.

Fjellplanter først, med arter som trives godt på Bygdøy, og han viste bilder av fjellrapp, hår-

starr, slirestarr, flekkmure, fjelllodnebregne (krever kalk) og vanlig lodnebregne (sto på diabas).

Så kystelementer, som blodstorke-nebb, vårarve, nikkesmelle og sørøstlige arter som knollmjørdurt, aksveronika og smaltimotei. Han viste bilder av oslosildre, og fortalte litt om denne. Fortsatte så med bilder av dvergmispel, svartmispel, bakkefiol, lodneperikum (funnet ved Hensengen og virker som den er på fremgang), prikkperikum, firkantperikum, stavklokke, strandkål m.fl.

Han tok så for seg balastelementer som ormehode, markkarse, grådoddre og svalerot. Sistnevnte med litt spesielle brune blomster.

Deretter strandelementer, tørrbakkeelementer, (med artige bilder tatt med infrarødt filter, som viste hvordan blomstene kan se ut for insektene) og så over til artene som finnes i skogen. En fantastisk samling av vakre bilder og et stort artsmangfold. Så avsluttet Klaus med en liten vandring rundt Dronningberget, som har innslag av barskog og kalkfuruskog, samt noen ord om arter i kulturlandskapet, som blålusern, gulllusern, kamilleblom m.fl.

Tusen takk Klaus Høiland for et flott foredrag!

PER MADSEN

• **Hamp og krok kjørvel på
Grünerløkka**

Grünerløkka, sentralt i Oslo Øst, er blant byens mest populære strøk. Folkevrimmelen her utgjør et etnisk mangfold av mennesker som stimer langs fortauene mellom kafébordene og ut og inn av hippe butikker. Her er også et botanisk mangfold i rennesteiner og parkområder. Botanisering i Oslo-gryta kan faktisk være ganske så spennende.

Schous plass på Grünerløkka var tet opp med flere godbiter i fjor (2004). En av våre mest sjeldne planter, **krokkjørvel** *Anthriscus caucalis* er tidligere bare registrert med tre funn her i landet: Oslo 1884, Kristiansand 1984 og Larvik 2000. Og her sto denne uvanlige skjermplanten mellom brusteinene! Slett ikke noen prangende framtoning, litt nedtråkket og forpjuket med millimeter små blomster, men med umiskjennelige krokpigge på fruktene.

I nærheten vokste diverse arter som sannsynligvis stammet fra fuglefrø, bl.a. **solsikke** *Helianthus annuus*, **gulrot** *Daucus carota* og noen «kålplanter», muligens **raps** *Brassica napus*.

Selv på et lite område som Schous plass, er det lett å overse noe. Det

var først en måned seinere, i november, at jeg oppdaget et riktig vakkert eksemplar av **hamp** *Cannabis sativa*. Det er altså ikke bare i Slottsparken denne eksotiske veksten trives. Jeg plukket et par blader og puttet i lomma og lot planten stå. Hva gjør en når en finner en «hasjplante»? Den hadde satt knopper. Var det en hunnplante eller en hannplante? Burde den få blomstre? Skulle jeg kontakte politiet? Da ville den nok bli destruert. Dette var neppe et dyrket eksemplar, det stammet nok fra et forvillet fuglefrø. Jeg ruslet videre mens jeg funderte på dette. Skulle jeg gå tilbake og hente planten – med eller uten rot? Det er så sin sak å traske gatelangs og vifte med en cannabis-plante. Forbausende mange mennesker som er helt kunnskapsløse når det

gjelder botanikk, kjenner likevel denne planten med de karakteristiske bladene. Jeg kunne ha blitt stoppet av politiet: «Hva er det som stikker opp av plastposen din?»»

Professor Per Sunding løste floken. Han ble med og hentet planten og tok den med til Botanisk museum på Tøyen. Han fastslo straks at det var en hunnplante, men frø ville den neppe sette på denne tid av året, og det var heller ingen hannplante i nærheten. Nå er den vel belagt i museets herbarium.

VESLA VETLESEN

• Misteltein i Oslo og Akershus

Er det kun 2 ex. misteltein i Oslo og Akershus pr. 2005?

Anders Often, Måltrostveien 11, 1430 Ås.
E-post: anders.often@nina.no

Innledning

Det er vel knapt noen annen plante i Norge som i samme grad som misteltein (*Viscum album*) har en totalutbredelse som er helt sammenfallende med de klimatiske sett mest gunstige områdene rundt midtre del av Oslofjord (jfr. Hansen 1933, Josefsen 1993). Horten er den byen i Norge som

har flest soldager, og hvor det er både høye sommertemperaturer og høye vintertemperaturer. Kommer man noe lengre inn i landet, kan nok sommertemperaturen øke noe, men til gjengjeld synker vintertemperaturen, og kommer man noe lengre ut i fjorden, kan nok vintertemperaturen øke noe, men da synker sommertemperaturen. Nå kan det hende at en finslipt meteorolog vil kalle dette en grov forenkling, men pytt sann.

I Horten by kan spesielt epletrær, lindetrær og popler dynges ned av misteltein, og vinterstid kan man oppleve streifende troste- og sidensvansflokker som beiter på de hvitgrå bærfruktene. Disse modnes midtvinters, og når fuglene spiser bærene, kommer frøene ut igjen innfiltrert i lange slimtråder, noe som en sjelden gang kan henge tett i tett som blanke girlandere på trær. Den ene gangen jeg har sett dette skikkelig fint utviklet, lå fotografiapparatet dessverre hjemme, og jeg har heller ikke greid å finne noe bilde som viser denne oppsiktsvekkende frøspredningen – tidsriktig rundt jul da juleglitter er mest etterspurt.

I den svenske virtuelle floraen (<http://linnaeus.nrm.se/flora/di/orantha/viscu/viscalb.html>) står det også noe om dette, men da at slimet tidligere ble brukt som lim

for å fange fugler: «Av de klibbiga bären gjordes förr i tiden ett lim med vilket man fångade fåglar. Linné skriver om detta i *Flora Svecica* 1755, att fåglarna "träckar till sin egen olycka"» Siden kilden er Linné, får man vel tro på dette, selv om man kan lure på om det med at fugler kan fanges, er fri fantasi ut fra at bæret er så slimete. Misteltein brukes mye som forsøksorganisme, og det finnes hundrevis av referanser av teknisk-plantefysiologisk karakter på <http://www.newcrops.uq.edu.au/listing/listingindex.htm#Intro>.

Utenom Horten finnes misteltein vanlig på Mølen, og hist og pist nordover til Holmestrand og sør- over til Tønsberg, samt på Jeløya på Østfoldsida av Oslofjorden (Josefsen 1993). I Oslo og Akershus er misteltein svært sjelden. Opp gjennom alle år er det totalt funnet under 10 individ på 5 ulike steder. I denne notisen oppsummeres disse forekomstene i detalj, og det telles opp hvor mange individ misteltein som er kjent i Oslo og Akershus pr. 2005. Som vi skal se, er tallet ganske lite, det er rett og slett 2. Det regnes ikke med forekomster der frø av misteltein med hensikt er klint på stammer, og hvor frøene har spirt til planter. Dette er gjort flere ganger av hageeiere både i Vestby og Asker, og sikkert mange andre steder, foruten i Botanisk hage i Oslo.

Lokaliteter i Oslo og Akershus

(1) Asker kommune, nærmere lokalitet uklar. Trolig få eks – nå utgått?

Belegg: Mangler

Hafsten (1957, s. 58) skriver: «Vi vet da også at misteltein vokste i Asker og på Lindøya i Oslo så sent som i forrige århundre». Det er uklart hvor Hafsten har denne opplysningen fra. Kanskje noen av Firladets lesere vet noe om dette? Misteltein er for eksempel ikke nevnt av A. Blytt (1870), og det finnes ikke noe belegg fra Asker slik det gjør fra Lindøya (se nedenfor).

(2) Oslo kommune, Lindøya. Trolig få eks – nå utgått

Belegg: Lindøen in Malus. Uten dato. Chr. Sommerfelt, Hb O.

Det er ganske sikkert belegget etter Sommerfelt Hafsten (1957, s. 58) refererer til. Det er ingen grunn til å tro at det er noe tull med funnet til Søren Chr. Sommerfelt, selv om ingen annen har funnet misteltein på øyene i indre fjordbasseng. Den eneste mulige misforståelsen måtte være hvis det fantes en annen øy som het «Lindøya» innenfor artens kompakte utbredelse i Hortensområdet. Men så vidt vi vet, finnes det ikke noen slik øy.

Enkeltindivid av misteltein – høyt i en poppel på Ås

Foto: Per Madsen

**(3) Vestby kommune, Ødemørk.
Trolig tidligere 3 eks. – nå kun
ett igjen**

Belegg: Mangler

I Lokalflora Oslo og Akershus (1996) står det: «Tre eksemplar av misteltein vokser i et lite holt med lind på gården Ødemørk. 27.04. 1994, Bjørn Roger Asbjørnsen (notat)». Lokaliteten ble oppsøkt av Anders Often, Gustav Omberg Often og Bjørnar Løvli Harstad 30.01.2005. Lokaliteten er: Vestby: Mørk, lite lindeholt rett opp for stikryss ca. 100 m NØ for tunet. NL_{WG}977,956, 60 m o.h. Vi fant kun ett individ. Det satt på et lindetre ca 10 m over bakken, på ei tynn sidegrein (ca. 2 cm i dia-

meter). Diameter på misteltein-individet ble anslått til å være ca. 30 cm.

Det må sies at vi var heldige da vi oppsøkte lokaliteten, da vi utrolig nok traff en kjentmann som visste om forekomsten, og som kunne peke ut lindeholtet for oss. Ifølge samme person hadde det kun vært ett eksemplar av misteltein der så lenge han hadde kjent til forekomsten. Han kan da ikke ha kjent forekomsten mer enn 10 år hvis dette skal være i samsvar med opplysningen fra 1994, og 2 individ må ha gått tapt siden den gang. Det var for øvrig en påfallende tynn og spinkel grein det ene gjenværende misteltein-individet vokste på, så det er ikke

urimelig å anta at de to andre individene som ble funnet i 1994, kan ha gått tapt ved greinbrekk en gang ganske raskt etter 1994.

Det var et titalls lindestammer i holtet, samt noe osp og dunbjørk. Store deler av feltsjiktet var dominert av en stor klon gravmyrt (*Vinca minor*). Rett nordøst for det lille lindeholtet var det en tett granbeplantning.

(4) Ås kommune. Ett eks – intakt

Belegg: Mangler

Norges biovitenskaplig universitet (tidligere Norges landbrukshøgskole). Lite skogholt av kjempepoppel på S-siden av veien rett øst for Landbruksteknisk institutt sitt lagerområde. PM_{WG}002,156, 100 m o.h. Ett individ ca. 20 m oppe i en kjempepoppel (*Populus trichocarpa* coll.), pr. 10.10.2004 ca. 50 cm i diameter.

Forekomsten ble oppdaget av Yngvar Gauslaa i 1993 (jfr. Gauslaa 1994). Den er ikke belagt da den er svært utilgjengelig. Det ble anslått til ca. 5 år gammelt i 1994 (jfr. Gauslaa 1994). Det har altså trolig spirt rundt 1989 og er i dag i ungdommen, rundt 16 år gammelt og berettiget til å kjøre motorsykkel.

[Vestby kommune, Son. Flere innsådde eks, nå trolig utgått

Son, i et epletre i en privathage. NM_{WG}957,000, 1 busk. 09.06.1985, Øystein Ruden (Hb O). Treet ble påkjørt ca. 1995, og både epletreet og mistelteinen i det døde (pers. medd. Øystein Ruden 30.01.2005). Son, Strømråten, Kapellveien 3, hos Sigurd Stene. NM 95.99. Misteltein er flere ganger plantet på stammen til epletrær og rosehagtorn. Det har vært 3 til 6 individ, sist sett i 1996 (muntlig opplysning ved Øystein Ruden 30.01.2005). Komm: Dette er samme lokalitet som i Lokalflora for Oslo og Akershus, 1996, er gitt ved Hans J. Tannum]

Konklusjon

Ja, det er ikke så mye mer å si om dette, bortsett fra enda en gang å slå fast at det etterspurte tallet synes å være 2, men det er ikke helt usannsynlig at det kan finnes noen flere bortgjemte enkeltindivider i søndre del av Follo. Men på den annen side er kanskje Oslo og Akershus klimatisk sett helt i randsonen for hvor misteltein kan vokse. Kan hende setter ikke arten modne frø her, men frø kan spire og overleve. Dette blir kun enkeltindivider i randsonen som lever så lenge det ene individet lever. Men slike enkeltetableringer kan sikkert inntreffe når som helst og nær sagt hvor som helst i de lavere-liggende delene av Follo og Oslo-trakten (jfr. lokalitet 3 og det utypiske voksestedet langt inni i de lokalgeografisk sett ganske øde skogtraktene i Vestby samt det isolerte enkeltindividet høyt i en poppel på Ås). Men likevel er frekvensen for slike hendelser liten da det tross alt er ganske

sjelden at en fugl flyr helt fra Hortensområdet til Oslo-trakten eller Follo for å skite. Derfor er da og misteltein ekstremt sjelden i Oslo og Akershus i dag og tilfelldigheter kan utradere arten, men den vil trolig med år om annet dukke opp med nye enkeltindivider.

Takk

Til Øystein Ruden for opplysninger om den tidligere forekomsten i Vestby og til Gustav Omberg Often og Bjørnar Løvli Harstad for at de var med og gjenfant forekomsten i Vestby.

Litteratur

- Blytt, A. 1870. *Christiania Omegns Phanerogamer og Bregner med Angivelse af deres Udbredelse samt en Indledning om Vegetationens Afhængighed af Underlaget*. Universitesprogram for 2. semester, Christiania, 103 s.
- Gauslaa, Y. 1994. Favoriseres mistelteinen (*Viscum album*) av mildere vintre? *Blyttia* 52 (1): 43 - 45.
- Hafsten, U. 1957. Om mistelteinens og bergflettens historie i Norge. *Blyttia* 15 (2): 43-60.
- Hansen, J. 1933. Mistelteinen i Norge. *Nytt magasin for naturvidenskapene* 72: 283-340.
- Josephsen, J.O. 1993. Misteltein, *Viscum album* L. i Norge. *Blyttia* 51 (1): 1-15.
- Lokalflora Oslo og Akershus. 1996. Lokalitetsliste *Viscum album* – Misteltein. *Database Botanisk forening, Østlandsavdelingen*.

• Bokanmeldelse

I høst fikk redaksjonen tilsendt et eksemplar av boka «Oslo rundt langs vann og vassdrag – økologiske vandringer», og nå synes vi tiden er inne for å gi den litt oppmerksomhet i våre spalter. Den første utgaven kom i 1991, og nå har den kommet i en revidert og oppdatert versjon. Boka er rikt illustrert med fargebilder og kart og den beskriver 20 forskjellige turer til kjente og mindre kjente steder i Oslo-området.

At hovedstaden kan by på rike friluftsmuligheter, er en kjent sak.

Men «Oslo rundt...» gir turene nye dimensjoner; du kan lese om vassdragenes kulturhistorie, om vannkvalitet og forurensningsproblemer, og du kan lære mer om hvordan planter og dyr er tilpasset det miljøet de lever i. Dermed kan kanskje søndagsturen bli mer givende også for de yngste – som kanskje synes det kan være kjedelig å bli med mor og far på turer i skog og mark. Ved hjelp av enkle midler kan man studere dyre- og plantelivet på nært hold.

Boka gir også informasjon om hvordan man kommer seg til de forskjellige stedene med buss eller T-bane, parkeringsmuligheter og turlengder – fra 2 km til mer enn 20 km. De lengste turene er gjerne mulig å dele opp i flere etapper, slik at man kan velge ut en passende bit.

«Oslo rundt...» har også et eget kapittel om økosystemene i innsjøer og elver, hvordan disse blir påvirket av menneskelig atferd, og hvordan vi kan bevare ressursene slik at også senere generasjoner vil kunne ha glede av de unike naturopplevelsene Oslo kan by på.

Boka er utgitt i samarbeid med
– Den Norske Turistforening Oslo og Omegn
– Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
– Oslo og Omland Friluftsråd
– Oslo Elveforum.

Se også Jan Øklands hjemmeside:
<http://folk.uio.no/janoef/>.

God tur!

Jan og Karen Anna Økland:
«Oslo rundt langs vann og vassdrag
– økologiske vandringer»
Forlaget Vett & Viten 2004
ISBN 82-412-0569-4
Omfang: 240 sider
Pris: kr 298,—

DAG VIGGO NILSEN

På tide å forlate skrivebordet og komme seg ut i naturen...

B

Retur: NBF ØLA, Botanisk museum, NHM, Postboks 1172 Blindern, 0318 Oslo

Styret i Østlandsavdelingen:

Jonny Løe

leder

jonnyloe@online.no

917 59 090

Siw Gjøsund

sekretær

siw_gjosund@hotmail.com

402 33 116

Hilde Friis

hilde.friis@sensewave.com

993 19 423

Anders Often

anders.often@nina.no

64 94 04 32

Jan Wesenberg

blyttia@nhm.uio.no

908 88 683

Margaret Mortensen

nestleder

mam@md.dep.no

911 09 193

Kim Halvor Hartvig

naturvernansvarlig

hartvig@naturvern.no

22 23 20 91

Ane Vollsnes

ane.vollsnes@umb.no

913 26 836

John Magne Grindeland

jm-grind@frisurf.no

971 80 375

Dag Viggo Nilsen

dagvn@broadpark.no

932 43 910

ØLA sine hjemmesider:

<http://www.nhm.uio.no/botanisk/nbf/ola1/Hovedside.htm>

Stoff til Firbladet kan sendes til:

firbladet@floranor.net